

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ СКЛАДАННЯ ТА ПОДАННЯ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Кохно І.І., Швець В.Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

У статті досліджено питання організації складання та подання фінансової звітності підприємства. Розглянуто значення фінансової звітності підприємства в бухгалтерському обліку. Проаналізовані основні дефініції фінансової звітності. Внесено пропозиції щодо вдосконалення системи складання та подання фінансової звітності підприємства.

Ключові слова: бухгалтерський облік, підприємство, фінансова звітність, фінансова інформація, удосконалення фінансової звітності.

Постановка проблеми. Процес поглиблення інтеграції української економіки у світову економіку нерозривно пов'язаний з необхідністю реформування всіх інструментів управління національним господарством з урахуванням передового вітчизняного і зарубіжного досвіду. Складовою системи управління кожним суб'єктом господарювання в Україні, є система бухгалтерського обліку. Складання та подання фінансової звітності – є завершальним етапом бухгалтерського обліку підприємства. В цьому контексті, удосконалення системи організації складання та подання фінансової звітності підприємства набуває особливого значення в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням організації та удосконалення системи складання та подання фінансової звітності підприємства присвячували свої дослідження такі провідні науковці, як: Г.П. Голубнича, Ф.Ф. Бутинець, С.П. Івахненко, О.Р. Кіляр, В.С. Лень, В.М. Костюченко, С.О. Левицька, Н.М. Ткаченко, Ю.А. Верига, Б.І. Валуєв. Але питання організації складання та подання фінансової звітності підприємства потребують більш глибокого дослідження.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Різноманіття і складність невирішених проблем в системі організації складання та подання фінансової звітності підприємства обумовлюють підвищений інтерес до проведення дослідження з метою пошуку ефективних методик складання та подання фінансової звітності підприємства, що задовольняють запитам різних користувачів.

Мета статті. Виокремлення особливостей організації складання та подання фінансової звітності підприємства.

Виклад основного матеріалу. В сучасних ринкових умовах господарювання, все більше користувачів, як внутрішніх, так і зовнішніх потребують повної та неупередженої інформації про фінансовий стан підприємства. За цих обставин значно зростає попит на фінансову інформацію.

В цьому контексті зростає роль фінансової звітності підприємства, як основного джерела інформації про майновий та фінансовий стан підприємства, а також результати його виробничо-господарської діяльності за звітний період.

Погоджуємось з думкою Г.П. Голубничої яка зазначає, що фінансова звітність є основним елементом інформаційного забезпечення управління діяльністю підприємства, економічними та виробничими процесами на ньому [5, с. 32].

Тому на нашу думку, саме виявлення, дослідження та аналіз проблем організації складання, подання та оприлюднення фінансової звітності дозволяють забезпечити шляхи для уніфікації вихідної інформації, єдиному розумінню звітних показників, як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами.

Поняття фінансової звітності підприємства розглядається у Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та Національному положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», згідно з яким фінансова звітність – це бухгалтерська звітність, що містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства за звітний період [1].

Проте, є й інше визначення фінансової звітності або як її ще називають фінансова звітність загального призначення. Так, згідно МСБО 1 фінансова звітність – це така звітність, яка має на меті задовольнити потреби користувачів, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання складати звітність згідно з їхніми інформаційними потребами [10]. Зважаючи на це, було б доцільніше гармонізувати визначення дані в чинному законодавстві з визначенням за міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, за для уникнення непорозумінь у визначенні поняття.

Основною метою складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансовий стан, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства. На сьогоднішній день, в Україні, фінансова звітність підприємства складається з:

- 1) Балансу (звіту про фінансовий стан);
- 2) Звіту про фінансові результати (звіту про сукупний дохід);
- 3) Звіту про рух грошових коштів;
- 4) Звіту про власний капітал;
- 5) Приміток до фінансової звітності [1].

В свою чергу, суб'єкти малого підприємництва, неприбуткові підприємства, установи та організації, а також представництва іноземних суб'єктів господарської діяльності застосовують скорочену за своїми показниками фінансову звітність, яка складається з двох форм:

- 1) Фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва;
- 2) Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва [8];

Складати звітність за МСФЗ згідно чинного законодавства зобов'язані публічні акціонерні товариства, банки, страхові компанії, кредитні спілки, підприємства, що здійснюють діяльність з недержавного пенсійного страхування та компанії що надають інші фінансові послуги [3].

Також потрібно зазначити, що звітність підприємства повинна відповідати певним вимогам. Як зазначає Л.Г. Ловінська головними вимогами до звітності підприємства є обов'язковість подання, зрозумілість і загальна доступність державна регламентація, своєчасність складання і подання, простота, достовірність, порівнянність звітних показників за різні періоди, доречність, раціональність, єдність методики звітних показників, економічність і дійовість [4, с. 252].

Якісна відмінність між квартальною та річною фінансовою звітністю полягає в тому, що першу складають в основному за даними поточного обліку, а показники річної фінансової звітності підтверджуються результатами інвентаризації активів та зобов'язань, що забезпечує їх достовірність [2, с. 85].

Підготовка та складання річної фінансової звітності має певні етапи, які зумовлені тривалістю облікового періоду і складністю робіт. Перш за все потрібно перевірити повноту відображення в обліку господарських операцій, оформлених відповідними документами, і завершити облікові записи; уточнити розподіл витрат і доходів між суміжними звітними періодами; перевірити стан розрахунків з дебіторами і кредиторами, зокрема розрахунків з податковими та фінансовими органами, у необхідних випадках відрегулювати її; визначити обсяги валових доходів і валових витрат і списати відповідні суми на фінансові результати та закрити рахунки; відобразити чисті прибутки (збитки) і їх розподіл чи погашення [2, с. 128].

Як правило, найбільш трудомістким вважають складання балансу підприємства. Тому, якщо враховувати тривалість формування фінансової звітності, весь процес займає у підприємства до п'яти місяців. Так, на нашу думку, доцільніше розпочинати організаційну підготовку з проведення інвентаризації, а також виявлення змін і доповнень в Законах та нормативно-правових актах ще в жовтні, проведення інвентаризації – листопаді – грудні, проведення переоцінки оборотних та необоротних активів, перевірку узгодження витрат та доходів підприємства, Завершення перевірки даних синтетичного та аналітичного обліків – в грудні місяці, а складання та взаємоузгодженість форм фінансової звітності – в січні наступного за звітним роком.

Провівши дослідження наукових робіт та статей виявилось, що серед провідних вчених України не має єдиної думки щодо складу

та послідовності етапів підготовки та складання фінансової звітності. Проте, найбільш повно цей процес висвітлює М.І. Бондар. На його думку весь процес підготовки, складання та подання фінансової звітності включає 11 етапів, які пов'язані між собою [7, с. 71]. Кожен з етапів повинен йти строго у визначеному порядку. Це пов'язано з тим, що на кожному етапі підготовки звітності, бухгалтерський персонал може виявити певні помилки та розбіжності, які в кінцевому рахунку будуть впливати на дані фінансової звітності та можуть призвести до викривлення інформації, що в свою чергу буде впливати на управлінські та інші рішення внутрішніх та зовнішніх користувачів. Тому, під час проведення кожного з етапів бухгалтерський персонал має працювати за певним алгоритмом, при якому під час виявленні помилок, або підозрі що інформація є неправдивою, або викривленою, бухгалтер має повертатися на етап нижче, і проводити перевірку заново. Цей алгоритм роботи дозволяє уникнути викривлення показників фінансової звітності та допоможе надати користувачам повну та правдиву інформацію про фінансовий стан підприємства.

Проте, на нашу думку, потрібно дещо видозмінити схему підготовки та подачі звітності. Ми вважаємо, що потрібно об'єднати етапи завершення записів на рахунках аналітичного обліку та завершення записів в Головній книзі. Це пов'язано з тим, що дані синтетичного та аналітичного обліку є тісно взаємопов'язаними між собою, а тому об'єднання двох етапів дозволить бухгалтеру швидше виявити розбіжності та помилки, а також вжити відповідні заходи.

Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності представлені на рис. 1.

Під час проведення цієї роботи перевіряють правильність облікових записів, звіряють дані синтетичного й аналітичного обліку і роблять відповідні записи для усунення виявлених помилок.

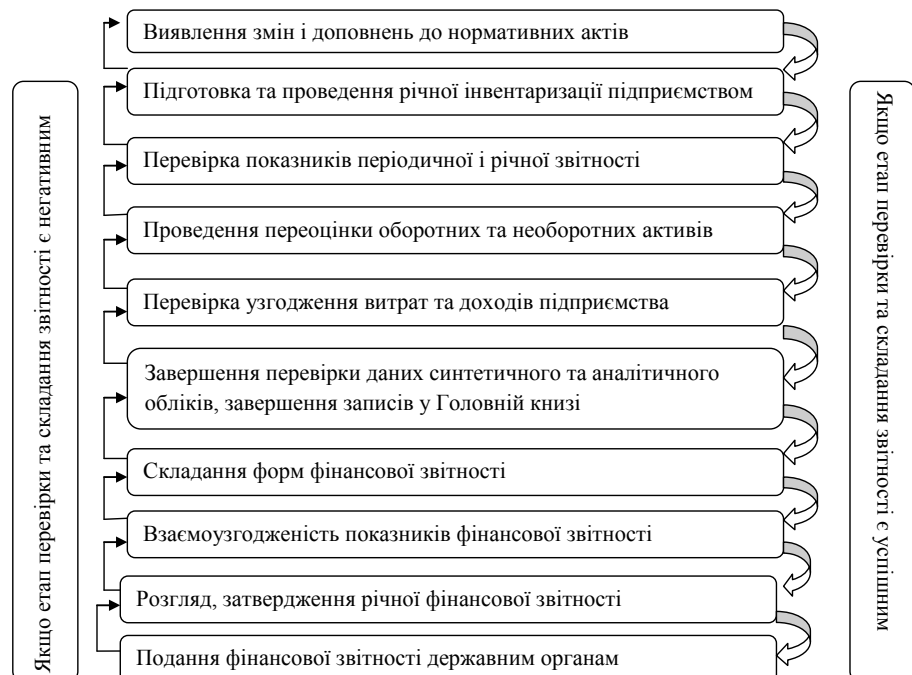

Рис. 1. Алгоритм підготовки, складання та подання фінансової звітності

Джерело: власна розробка автора

Особливу роль в такій перевірці відіграє оборотно-сальдовий баланс, або як його ще називають пробний баланс підприємства, який формується з метою перевірки правильності між дебетовим та кредитовим сальдо по всіх рахунках.

Немало важливим на нашу думку етапом підготовки фінансової звітності є переоцінка оборотних та необоротних активів. Так як у більшості суб'єктів господарювання простежується значна різниця між залишковою та справедливою вартістю об'єкта, що в свою чергу призводить до спотворення показників. А тому головною ціллю такої операції є прагнення компанії надати повну та правдиву інформацію про стан підприємства. Варто зазначити, що згідно ПСБО 7 дана операція є добровільною для підприємства і проводиться за рішенням підприємства, що закріплюється відповідним наказом керівника [11]. Також підприємство саме вибирає метод визначення справедливої вартості об'єкта, а також поріг суттєвості для проведення переоцінки, що створює умови для маніпуляції фінансовою звітністю. Тому, на нашу думку, було б доцільно, на законодавчому рівні прийняти додаткові заходи, щодо регулювання процесу дооцінки та уцінки оборотних та необоротних активів, зокрема затвердження до обов'язкового виконання під час такої переоцінки Методичних рекомендацій № 561.

Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» визначено, що звітним періодом для складання фінансової звітності є календарний рік. Проміжна звітність складається щоквартально наростаючим підсумком з початку звітного року в складі балансу та звіту про фінансові результати [6].

Таблиця 1
Розгляд і затвердження річної фінансової звітності

Типи підприємств	Хто розглядає і затверджує звітність
Акціонерні товариства (включаючи дочірні)	Розглядається правлінням акціонерного товариства; Затверджується загальними зборами акціонерів
Державні підприємства	Загальними зборами трудового колективу і затверджуються вищим органом управління
Сільськогосподарські підприємства	Розглядаються і затверджуються загальними зборами (зборами повноважених) членів СП чи пайовиків
Товариства з обмеженою відповідальністю (включаючи дочірні)	Розгляд і затвердження річної звітності здійснюють збори учасників (засновників) цього товариства
Спільні підприємства	Рада засновників
Приватні підприємства	Затверджує власник (засновник)

Джерело: складено автором на основі [7]

Потрібно зазначити, що розгляд і затвердження річної фінансової звітності не є однакоим для

різних видів підприємств. Це пов'язано з різними типами власності та організаційної структури підприємств.

Строки подання фінансової звітності підприємства затвержені Постановою Кабінету міністрів України № 419 від 28.02.2000 р. «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності», згідно з якими:

1) Квартальна фінансова звітність (крім зведеної та консолідованої) подається підприємствами відповідним органам, не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом;

2) Річна фінансова звітність – не пізніше 28 лютого наступного за звітним року. Якщо виникає ситуація, коли дата подання квартальної або річної звітності випадає на неробочий день, термін подання переноситься на перший після вихідного робочий день [3].

Оприлюднення звітності являє собою офіційну подачу звітності до органів Державного комітету статистики України, Державної фіскальної служби, Антимонопольного комітету України, Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку та інших органів, які згідно чинного законодавства вповноважені отримувати фінансову звітність від суб'єктів господарювання, а також офіційна публікація звітів про фінансовий стан в ЗМІ [9].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. Отже організація підготовки, складання та подання фінансової звітності є завершальним етапом процесу бухгалтерського обліку. Належним чином підготовлена та складена фінансова звітність стає корисною для внутрішніх та зовнішніх користувачів для прийняття ними адекватних управлінських та інших рішень. В цьому контексті вирішальну роль відіграє послідовність етапів складання звітності підприємства, які на нашу думку, мають виконуватись за відповідним алгоритмом, при якому під час виявленні помилок в первинних документах, якими відображались господарські операції або звітності, бухгалтерський персонал повинен повертатись на ступінь назад, для подальшої повторної перевірки. Таким чином, відбувається пошук невідповідностей між показниками, з метою їх виправлення, для успішної подачі максимально повної та правдивої інформації, яка буде надана у фінансовій звітності.

Було встановлено велику роль процесу переоцінки активів у формуванні фінансової звітності. Проте виявлено, що як правило, нормативно-правова база з цього питання носить переважно рекомендаційний характер, що може призводити до умисного завищення або заниження вартості оборотних та необоротних активів. Тому, на наш погляд, буде доцільно на законодавчому рівні прийняти додаткові заходи, щодо регулювання процесу переоцінки оборотних та необоротних активів, зокрема затвердження до обов'язкового виконання під час такої переоцінки Методичних рекомендацій № 561.

Список літератури:

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.help/law/73/>.
2. Садовська І.Б., Божидарнік Т.В., Нагірська К.Є. Бухгалтерський облік: навчальний посібник – К. «Центр учбової літератури», 2013. – 688 с.
3. Постанова «Про затвердження Порядку подання фінансової звітності» № 419 від 28.02.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-%D0%BF>.
4. Бухгалтерський облік: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Л.Г. Ловінська, Л.В. Жилкіна, О.М. Голенко та ін. – К.: КНЕУ, 2002. – 370 с.
5. Голубничка Г.П. Звітність підприємства: [навчальний посібник] / Т.Г. Мельник. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2012. – 563 с.
6. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р., № 996-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
7. Звітність підприємства: підручник / [М.І. Бондар, Ю.А. Верига, М.М. Орищенко та ін.] – К.: «Центр учбової літератури», 2015. – 570 с.
8. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» від 25.02.2000, № 39. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00>.
9. Давидов Г.М., Шалімова Н.С. Звітність підприємств: Навчальний посібник / Г.М. Давидов, Н.С. Шалімова. – 2-ге видання. – К.: Знання, 2011. – 623 с.
10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Подання фінансової звітності» від 01.01.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_013.
11. «Переоцінка основних засобів: чи обов'язково потрібно робити та як саме» електронне видання «Бухгалтер&закон» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ009116.

Кохно І.І., Швець В.Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ АСПЕКТЫ СОСТАВЛЕНИЯ И ПОДАЧИ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье исследованы вопросы организации составления и подачи финансовой отчетности предприятия. Рассмотрено значение финансовой отчетности предприятия в бухгалтерском учете. Проанализированы основные дефиниции финансовой отчетности. Внесены предложения по совершенствованию системы составления и подачи финансовой отчетности предприятия.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, предприятие, финансовая отчетность, финансовая информация, совершенствование финансовой отчетности.

Kokhno I.I., Shvets V.H.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF COMPOSITION AND SUBMISSION OF FINANCIAL STATEMENTS OF THE ENTERPRISE

Summary

In the article the questions of the organization of drawing up and submission of financial statements of the enterprise are investigated. The importance of financial statements of the enterprise in accounting is considered. The main definitions of financial statements are analyzed. Suggestions have been made to improve the system for compiling and filing financial statements of the enterprise.

Keywords: accounting, enterprise, financial reporting, financial information, improvement of financial reporting.